

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 februari 2014

Mål nr

Ö 4201-12

KLAGANDE

AF

MOTPART

NA

SAKEN

Komplettering av dom

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2012-09-05 i mål T 7038-11

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut och visar målet åter till hovrätten för fortsatt behandling.

Dok.Id 88693

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AF har yrkat att Högsta domstolen, utöver den av hovrätten fastställda ersättningen, tillerkänner henne 5 465 kr för arbete i samband med överklagande och begäran om prövningstillstånd i hovrätten.

NA har i yttrande till Högsta domstolen förklarat att hon inte har något att tillägga i målet.

SKÄL

Bakgrund

1. AF var rättshjälpsbiträde åt NA i ett vårdnadsfall. Inför föredragningen av frågan om prövningstillstånd skulle meddelas i hovrätten lämnade AF på hovrättens uppmaning in en kostnadsräkning som avsåg arbete i samband med överklagandet. Hovrätten meddelade prövningstillstånd och kallade senare till huvudförhandling i målet. Vid ett sammanträde för huvudförhandling kom parterna överens och begärde att hovrätten skulle meddela dom i enlighet med deras överenskommelse. I samband med sammanträdet avslutande gav AF in ytterligare en kostnadsräkning. Hovrätten avkunnade sedan dom i parternas och ombudens närvaro.
2. Av de två kostnadsräkningar som AF gav in till hovrätten framgår att de avser olika tidsperioder. Den först ingivna räkningen tar upp arbete under tiden den 25 juli – den 30 augusti 2011. Den andra sträcker sig från den 15 september 2011, då prövningstillstånd meddelades, till den 22 maj 2012 då handläggningen av målet avslutades.

3. Enligt den skriftliga domen fastställde hovrätten ersättningen enligt rättshjälpslagen åt AF på grundval endast av den vid sammanträdet för huvudförhandling ingivna kostnadsräkningen. Någon motivering till beslutet i kostnadsfrågan lämnades inte i hovrättens dom. Domen vann laga kraft den 20 juni 2012.

4. Av handlingarna i målet framgår att AF den 24 augusti 2012 hörde av sig per telefon till hovrätten och begärde rättelse av domen på så sätt att hon skulle tillerkännas ytterligare ersättning av allmänna medel för arbete med 5 465 kr i enlighet med hennes första kostnadsräkning. AF påpekade att hennes andra kostnadsräkning avsåg arbete som hade lagts ned efter det att prövningstillstånd hade meddelats och att den räkningen således inte omfattade det arbete som hade tagits upp i den tidigare ingivna räkningen.

5. Hovrätten har i det överklagade beslutet kommit fram till att beslutet om ersättning åt AF inte kan sägas innehålla någon uppenbar oriktighet som kan rättas enligt 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken. Hovrätten har vidare funnit att det saknas förutsättningar för att med stöd av 17 kap. 15 § andra stycket komplettera hovrättens dom.

Bestämmelserna i 17 kap. 15 § rättegångsbalken

6. Enligt 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken får rätten besluta om rättelse om den finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknofel eller liknande förbiseende. I paragrafens andra stycke finns en bestämmelse om komplettering av domstolsavgöranden. Denna innebär att om rätten av förbiseende har underlåtit att fatta ett beslut som skulle ha meddelats i samband med en dom eller ett slutligt beslut så får rätten inom sex månader efter det att avgörandet vann laga kraft komplettera avgörandet. Innan rättelse eller komplettering sker ska parterna ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är

uppenbart obehövligt. Beslut om rättelse eller komplettering ska om möjligt antecknas på varje exemplar av det aktuella avgörandet.

Bestämmelsen i 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken medger inte att rättelse sker

7. Reglerna om rättelse syftar till att erbjuda en snabb och enkel väg att rätta till uppenbara felaktigheter utan att överklagande till högre rätt behöver ske eller, i de fall då avgörandet har vunnit laga kraft, särskilda rättsmedel måste tillgripas. Med hänsyn till de intressen som bär upp rättskraftsinstitutet och instansordningen ska rättelse tillämpas restriktivt (se NJA 1990 s. 208).

8. En förutsättning för att rättelse ska få ske är att den aktuella oriktigheten är uppenbar. Vägledande förarbetsuttalanden saknas för hur detta krav ska tolkas. Med hänsyn till de rättssäkerhetsintressen som omger rättelseinstitutet bör det dock kunna ställas krav på att felet ska vara objektivt konstaterbart. Ofta torde ett rättningsbart fel framgå genom att det finns en skillnad mellan domskäl och domslut eller genom att det av något annan anledning är klart att det fattas något i avgörandet eller att detta på något annat sätt har blivit fel (se Peter Fitger m.fl., Rättegångsbalken, suppl. 45, dec. 2004, s. 17:72). Det kan emellertid inte anses vara ett krav att felet direkt ska framgå av enbart själva domen eller beslutet. Även fel som framgår vid en enklare jämförelse mellan avgörandet och handlingarna i målet bör kunna anses uppenbara.

9. För att rättelse av en uppenbar oriktighet ska få ske, krävs att denna har uppkommit till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende. Den vanligaste typen av rättningsbara fel torde vara avfattningsfel. Men även andra fel kan rättas. En oriktighet får däremot inte rättas när den har orsakats av att rätten eller någon annan har förbisett ett visst lagrum eller rättsfall eller tillämpat en sådan rättskälla fel eller underlåtit

att beakta visst processmaterial som skulle ha lett till en annan bedömning av målet eller av en viss fråga (se NJA 1988 s. 104 och Peter Fitger m.fl., a.a. suppl. 74, april 2013, s. 17:73).

10. Det fel som hovrätten har begått är inte av det slaget att man kan tala om en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel, ett räknefel eller ett liknande förbiseende. I stället förhåller det sig så att hovrätten av misstag har underlåtit att ta ställning till AFs hela ersättningsyrkande. Förutsättningar för rättelse enligt 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken saknas därmed.

Bestämmelsen i 17 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken medger att komplettering sker

11. Regeln i 17 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken om komplettering infördes genom lagstiftning år 1990 (se prop. 1989/90: 71). Tanken bakom kompletteringsregeln är att, på motsvarande sätt som när det gäller rättelse, överklagande eller tillämpning av särskilda rättsmedel i vissa fall ska kunna undvikas när rätten har glömt att fatta beslut i en fråga som inte hör till själva saken i ett mål. Genom ett kompletteringsbeslut kan man alltså, liksom vid rättelse, på ett förhållandevis enkelt sätt åstadkomma att ett ofullständigt avgörande blir komplett.

12. Av förarbetena till bestämmelsen (se a. prop. s. 51) framgår att avsikten har varit att komplettering ska kunna ske genom att rätten fattar ett beslut i en bortglömd fråga. Exempelvis kan det röra sig om beslut i en interimistisk fråga, en fråga om säkerhetsåtgärder, frågor om rättegångskostnader eller rättshjälpsfrågor. I förarbetena behandlas inte den situation som nu är aktuell och som innebär att rätten vid beslut om ersättning enligt rättshjälpslagen har förbisett att ta ställning till en ingiven kostnadsräkning avseende en annan tid än det ersättningsanspråk som har prövats. Det får anses förenligt med

bestämmelsens ordalydelse att låta möjligheten till komplettering omfatta även fall av detta slag. Det bör framhållas att bestämmelsen om komplettering, liksom för övrigt bestämmelsen om rättelse, är fakultativ, dvs. rätten *får* men behöver inte tillämpa den. I detta ligger att rätten i varje enskilt fall ska pröva om det är lämpligt att besluta om komplettering.

13. NA har inte fört fram någon invändning mot AFs yrkande. Inte heller i övrigt finns det något lagligt hinder mot att hovrättens dom kompletteras. Det bör ankomma på hovrätten att pröva de närmare förutsättningarna för komplettering i enlighet med AFs yrkande.

14. Hovrättens beslut bör därför undanröjas och målet visas åter till hovrätten för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Ingemar Persson, Martin Borgeke (referent, skiljaktig), Lars Edlund och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Sara Norman

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2014-01-15

Mål nr
Ö 4201-12

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Martin Borgeke är skiljaktig och fastställer hovrättens beslut samt anför:

Jag anser att rubriken före punkt 11 ska lyda ”*Bestämmelsen i 17 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken medger inte att komplettering sker*” samt att Högsta domstolens skäl från och med punkt 12 ska ha följande lydelse.

”12. Av förarbetena till bestämmelsen (se a. prop. s. 51) framgår att avsikten har varit att komplettering ska kunna ske genom att rätten fattar ett beslut i en bortglömd fråga. Exempelvis kan det röra sig om beslut i en interimistisk fråga, en fråga om säkerhetsåtgärder, frågor om rättegångskostnader eller rättshjälpsfrågor. Förarbetena ger klart intryck av att bestämmelsen tar sikte på fall i vilka något beslut i den aktuella frågan över huvud taget inte har fattats av domstolen. En tolkning som innebär att det är endast fall av detta slag som avses framstår också som naturlig. Skulle kompletteringsmöjligheten kunna användas för tillägg till av domstolen redan fattade beslut i olika frågor skulle den i vissa fall utgöra ett alternativ till rättelsemöjligheten. Eftersom möjligheten till komplettering inte på något sätt är inskränkt i fråga om innebörden av kompletteringsbeslutet skulle det i praktiken betyda att den restriktiva tillämpning av rättelseinstitutet som är avsedd, och som också är väl motiverad, skulle riskera att undergrävas. Att i form av komplettering fatta ett nytt beslut rörande ersättning till AF, vilket i praktiken

Dok.Id 90118

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

förutsätter en prövning av hela den av henne yrkade ersättningen, är alltså inte möjligt.

13. Det sagda innebär att hovrättens beslut ska fastställas.

Med hänsyn till utgången i målet i Högsta domstolen saknas det skäl att överväga andra möjligheter att tillgodose ändamålet med AFs talan här.”